

Ανωνυμοποιημένο κείμενο

Μετάφραση

C-645/20 - 1

Υπόθεση C-645/20

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Ημερομηνία καταθέσεως:

1 Δεκεμβρίου 2020

Αιτούν δικαστήριο:

Cour de cassation (Γαλλία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

18 Νοεμβρίου 2020

Αναιρεσείοντες:

V A

Z A

Αναιρεσίβλητη:

TP

[παραλειπόμενα]

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ COUR DE CASSATION (Ανωτάτου Ακυρωτικού
Δικαστηρίου, Γαλλία), ΠΡΩΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΤΜΗΜΑ,

της 18ης Νοεμβρίου 2020

1) Ο VA [παραλειπόμενα] [προσωπικά δεδομένα]

2) Ο ZA [παραλειπόμενα] [προσωπικά δεδομένα]

άσκησαν την υπ' αριθ. Υ 19-15.438 αναίρεση κατά της αποφάσεως που εξέδωσε, στις 21 Φεβρουαρίου 2019, το cour d'appel de Versailles [εφετείο Βερσαλλιών, Γαλλία (14ο τμήμα)], στο πλαίσιο της ένδικης διαφοράς μεταξύ αυτών και της TP

[παραλειπόμενα] [προσωπικά δεδομένα], αναιρεσίβλητης στην κατ' αναίρεση δίκη.

Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεώς τους, οι αναιρεσεύοντες προβάλλουν έναν μόνον λόγο αναιρέσεως ·

[παραλειπόμενα]

[παραλειπόμενα] [σελ. 2 του πρωτοτύπου] [παραλειπόμενα]

[παραλειπόμενα]

[ανάπτυξη συλλογισμών σχετικά με τη διαδικασία και τον δικαστικό σχηματισμό]

Τα πραγματικά περιστατικά και η διαδικασία

- 1 Κατά την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση [παραλειπόμενα], ο ΧΑ, γαλλικής ιθαγένειας, απεβίωσε στη Γαλλία [παραλειπόμενα], αφήνοντας κληρονόμο του τη σύζυγό του ΤΡ και τα τρία τέκνα του από τον πρώτο του γάμο, ΥΑ, ΖΑ και ΒΑ (στο εξής: ομόδικοι Α).
- 2 Οι ομόδικοι Α ενήγαγαν την ΤΡ ενώπιον του προέδρου tribunal de grande instance (πολυμελούς πρωτοδικείου), δικάζοντας κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, ζητώντας τον διορισμό διαχειριστή κληρονομίας, επικαλούμενοι διεθνή δικαιοδοσία των γαλλικών δικαστηρίων βάσει του άρθρου 4 του κανονισμού (ΕΕ) 650/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2012, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου, υποστηρίζοντας ότι η συνήθης διαμονή του ΧΑ κατά τον χρόνο του θανάτου του βρισκόταν στη Γαλλία.
- 3 Δεδομένου ότι ο ΥΑ απεβίωσε [παραλειπόμενα], ο αδελφός του και η αδελφή του δήλωσαν ότι ενεργούν επίσης ως κληρονόμοι του.

Εξέταση του λόγου αναιρέσεως

Επί των τριών πρώτων σκελών του λόγου αναιρέσεως

- 4 Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 1014, εδάφιο 2, του κώδικα πολιτικής δικονομίας, παρέλκει η έκδοση ειδικώς αιτιολογημένης αποφάσεως ως προς τις αιτιάσεις αυτές, οι οποίες προδήλως δεν μπορούν να οδηγήσουν σε αναίρεση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.

Επί του τετάρτου σκέλους του λόγου αναιρέσεως

Ο λόγος αναιρέσεως

- 5 Οι ομόδικοι Α υποστηρίζουν i) ότι εσφαλμένως κρίθηκε στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ότι τα γαλλικά δικαστήρια δεν έχουν διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθούν επί της υποθέσεως κληρονομικής διαδοχής του ΧΑ στο σύνολό της και επί της αιτήσεως περί διορισμού διαχειριστή [σελ. 3 του πρωτοτύπου] κληρονομιάς ενώ, αντιθέτως, «οσάκις η συνήθης διαμονή του θανόντος κατά τον χρόνο του θανάτου δεν βρισκόταν σε κράτος μέλος, τα δικαστήρια ενός κράτους μέλους στο οποίο βρίσκονται περιουσιακά στοιχεία της κληρονομιάς έχουν παρ' όλα αυτά [επικουρική] διεθνή δικαιοδοσία να εκδικάσουν την υπόθεση κληρονομικής διαδοχής στο σύνολό της εφόσον ο θανών είχε την ιθαγένεια του συγκεκριμένου κράτους μέλους κατά το χρόνο του θανάτου»: ii) ότι οι εν λόγω διατάξεις του κανονισμού 650/2012, της 4ης Ιουλίου 2012, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου, είναι δημοσίας τάξεως και πρέπει να εξετάζονται αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο: iii) ότι εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι ο ΧΑ είχε τη γαλλική ιθαγένεια και ότι διέθετε περιουσιακά στοιχεία ευρισκόμενα στη Γαλλία, οπότε το cour d'appel (εφετείο) όφειλε να ελέγξει αν είχε επικουρική διεθνή δικαιοδοσία: iv) ότι το εφετείο παρέβη το άρθρο 10 του κανονισμού 650/2012 της 4ης Ιουλίου 2012 καθόσον δεν προέβη στην ως άνω ενέργεια.»

Απάντηση του Cour de Cassation (Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου)

- 6 Κατά το άρθρο 10, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού (ΕΕ) 650/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2012, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου, ο οποίος δεν έχει εφαρμογή στο Ηνωμένο Βασίλειο, οσάκις η συνήθης διαμονή του θανόντος κατά τον χρόνο του θανάτου δεν βρισκόταν σε κράτος μέλος, τα δικαστήρια κράτους μέλους στο οποίο βρίσκονται περιουσιακά στοιχεία της κληρονομιάς έχουν παρ' όλα αυτά διεθνή δικαιοδοσία να εκδικάσουν την υπόθεση κληρονομικής διαδοχής στο σύνολό της εφόσον ο θανών είχε την ιθαγένεια του συγκεκριμένου κράτους μέλους κατά τον χρόνο του θανάτου.
- 7 Οι ομόδικοι Α δεν επικαλέστηκαν την εν λόγω διάταξη ενώπιον του cour d'appel de Versailles (εφετείου Βερσαλλιών), το οποίο, αφού έκρινε ότι η συνήθης διαμονή του θανόντος βρισκόταν στο Ηνωμένο Βασίλειο, απεφάνθη ότι, κατά το άρθρο 4 του κανονισμού, το γαλλικό δικαστήριο δεν είχε διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθεί επί της υποθέσεως κληρονομικής διαδοχής του και να διορίσει διαχειριστή κληρονομιάς.

- 8 Επομένως, πρέπει να διευκρινισθεί αν το *cour d'appel* (εφετείο), το οποίο διαπίστωσε ότι ο ΧΑ είχε τη γαλλική ιθαγένεια και διατηρούσε περιουσιακά στοιχεία στη Γαλλία, όφειλε να εξετάσει αυτεπαγγέλτως την επικουρική δικαιοδοσία του που προβλέπεται στο άρθρο 10 του κανονισμού.
- 9 Μολονότι το άρθρο 15 του κανονισμού προβλέπει ότι το δικαστήριο κράτους μέλους που επιλαμβάνεται υποθέσεως κληρονομικής διαδοχής για την οποία δεν έχει διεθνή δικαιοδοσία βάσει του παρόντος κανονισμού κηρύσσει αυτεπαγγέλτως εαυτό διεθνώς αναρμόδιο, δεν διευκρινίζει εντούτοις αν οφείλει να ελέγξει προηγουμένως αν πληρούνται [σελ. 4 του πρωτοτύπου] οι προϋποθέσεις όχι μόνον της γενικής διεθνούς δικαιοδοσίας του (άρθρο 4) αλλά και της επικουρικής (άρθρα 10 και 11). Ο κανονισμός δεν διευκρινίζει αν η επικουρική διεθνής δικαιοδοσία έχει προαιρετικό χαρακτήρα.
- 10 Υπέρ της υποχρέωσης του δικαστηρίου να ερευνά αυτεπαγγέλτως αν έχει διεθνή δικαιοδοσία βάσει του άρθρου 10 οσάκις ο θανών δεν είχε τη συνήθη διαμονή του σε κράτος μέλος κατά τον χρόνο του θανάτου του, επισημαίνεται ότι ο κανονισμός (ΕΕ) 650/2012 καθιερώνει ένα συνολικό σύστημα επίλυσης των διεθνών συγκρούσεων δικαιοδοσίας που προκύπτουν από ένδικες διαφορές κληρονομικής διαδοχής που έχουν αχθεί ενώπιον των δικαστηρίων των κρατών μελών και, επομένως, υποκαθιστά το σύνολο των λύσεων που εφαρμόζαν αυτά μέχρι τότε. Θεσπίζει ένα σύστημα επίλυσης των συγκρούσεων διεθνούς δικαιοδοσίας, το οποίο τα δικαστήρια των κρατών μελών οφείλουν να εφαρμόζουν αυτεπαγγέλτως, εφόσον η διαφορά εμπίπτει στον καθ' ύλην τομέα που καλύπτεται από τον κανονισμό. Η επικουρική διεθνής δικαιοδοσία που προβλέπεται στο άρθρο 10 του κανονισμού σκοπεί να θεσπίσει κριτήρια διεθνούς δικαιοδοσίας, εφαρμοστέα στην περίπτωση που κανένα δικαστήριο κράτους μέλους δεν διαθέτει διεθνή δικαιοδοσία κατά τον βασικό κανόνα που καθιερώνεται στο άρθρο 4. Δεν θα ήταν επομένως λογικό, μετά την αυτεπάγγελτη εξέταση της εφαρμογής του κανονισμού προκειμένου να επιλύσουν σύγκρουση διεθνούς δικαιοδοσίας, να μπορούν τα δικαστήρια να αποκλείουν τη διεθνή δικαιοδοσία τους προς όφελος τρίτου κράτους, επί τη βάση αποκλειστικώς του άρθρου 4, χωρίς να έχουν εξετάσει προηγουμένως αν διαθέτουν επικουρική διεθνή δικαιοδοσία με βάση το άρθρο 10. Αντιθέτως, θα ήταν συνεπέστερο τα επιληφθέντα δικαστήρια να υποχρεούνται να ελέγχουν και αυτεπαγγέλτως όλα τα πιθανά κριτήρια διεθνούς δικαιοδοσίας, εφόσον κανένα άλλο κράτος μέλος δεν διαθέτει διεθνή δικαιοδοσία. Επομένως, δεν πρέπει να γίνεται διάκριση της υποχρέωσης των δικαστών να εξετάζουν αυτεπαγγέλτως αν έχουν διεθνή δικαιοδοσία αναλόγως του αν η δικαιοδοσία αυτή απορρέει από το άρθρο 4 ή από το άρθρο 10.
- 11 Εντούτοις, ο κανόνας του άρθρου 10, τον οποίο ο κανονισμός διατυπώνει ως επικουρικό, επιφέρει παρέκκλιση από την αρχή της ενότητας δικαστικής και νομοθετικής δικαιοδοσίας που διαπνέει τον κανονισμό, στην αιτιολογική σκέψη 23 του οποίου τονίζεται η ανάγκη «να διασφαλιστεί η ορθή απονομή της δικαιοσύνης στην Ένωση και η ύπαρξη ουσιαστικού συνδετικού στοιχείου μεταξύ της εκάστοτε κληρονομικής διαδοχής και του κράτους μέλους όπου ασκείται η

διεθνής δικαιοδοσία», καθόσον, όταν δικαστήριο του κράτους στο οποίο ο θανών δεν είχε τη συνήθη διαμονή του αναγνωρίζει ότι έχει διεθνή δικαιοδοσία βάσει του άρθρου 10, θα πρέπει, ωστόσο, να εφαρμόσει το δίκαιο του κράτους της συνήθους διαμονής, εκτός αν προκύπτει από το σύνολο των περιστάσεων της υποθέσεως, ότι, κατά τον χρόνο του θανάτου του, ο θανών είχε προδήλως στενότερους δεσμούς με άλλο κράτος (άρθρο 21 του κανονισμού) ή είχε επιλέξει ρητώς το δίκαιο άλλου κράτους (άρθρο 22). Επομένως, δύσκολα μπορεί να γίνει δεκτό ότι ένας κανόνας διεθνούς δικαιοδοσίας που χαρακτηρίζεται ως επικουρικός και επιφέρει παρέκκλιση από τις γενικές αρχές στις οποίες στηρίζεται ο κανονισμός πρέπει να εξετασθεί υποχρεωτικώς από τα δικαστήρια, έστω και αν οι διάδικοι δεν τον επικαλούνται. Επιπλέον, μολονότι ο κανονισμός προβλέπει ρητώς, στο άρθρο 15, την υποχρέωση του δικαστηρίου που δεν έχει διεθνή δικαιοδοσία να κηρύξει αυτεπαγγέλτως εαυτό διεθνώς αναρμόδιο, δεν προβλέπει εντούτοις καμία αντίστοιχη διάταξη σε περίπτωση που το εν λόγω δικαστήριο έχει διεθνή δικαιοδοσία. Από κανένα στοιχείο [σελ. 5 του πρωτοτύπου] του κανονισμού δεν προκύπτει ότι το επιληφθέν βάσει του άρθρου 4 δικαστήριο κράτους μέλους οφείλει να ερευνήσει αυτεπαγγέλτως αν έχει διεθνή δικαιοδοσία κατ' εφαρμογήν άλλου κανόνα, ιδίως του άρθρου 10, το οποίο προβλέπει απλώς επικουρική διεθνή δικαιοδοσία. Η ασυμμετρία αυτή εξηγείται από το γεγονός ότι ο σκοπός του κανόνα του άρθρου 15 είναι να διευκολύνει την αναγνώριση και την εκτέλεση των αποφάσεων που εξέδωσε δικαστήριο το οποίο έκρινε ότι έχει διεθνή δικαιοδοσία και να αποφευχθεί η προβολή στη συνέχεια, εντός άλλου κράτους μέλους, του ισχυρισμού ότι στην πραγματικότητα δεν είχε διεθνή δικαιοδοσία. Τέλος, οι κανόνες περί κληρονομικής διαδοχής εμπίπτουν, κατά την έννοια του κανονισμού, στους κανόνες ενδοτικού δικαίου, δεδομένου ότι ο κανονισμός αυτός επιτρέπει στα μέρη να απονεύμουν συμβατικώς στα δικαστήρια ενός κράτους μέλους διεθνή δικαιοδοσία με συμφωνία επιλογής δικαστηρίου (άρθρο 5) και δέχεται τη δυνατότητα ενός δικαστηρίου να κρίνει ότι έχει διεθνή δικαιοδοσία μόνο βάσει της παραστάσεως (άρθρο 9). Επομένως, δεν θα ήταν λογικό να υποχρεούται το δικαστήριο να εξετάσει ένα επικουρικό κριτήριο διεθνούς δικαιοδοσίας το οποίο οι διάδικοι δεν επικαλέστηκαν.

- 12 Υπάρχουν εύλογες αμφιβολίες ως προς την απάντηση που μπορεί να δοθεί στο ζήτημα αυτό, το οποίο είναι καθοριστικό για την επίλυση της διαφοράς επί της οποίας καλείται να αποφανθεί το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο).
- 13 Κατά συνέπεια παραπέμπεται το ζήτημα αυτό στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατ' εφαρμογήν του άρθρου 267 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αναστέλλεται η διαδικασία έως ότου αποφανθεί αυτό συναφώς.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, το Cour de cassation (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο):

ΠΑΡΑΠΕΜΠΕΙ το ζήτημα στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου να δοθεί απάντηση στο ακόλουθο ερώτημα:

«Πρέπει να θεωρηθεί ότι οι διατάξεις του άρθρου 10, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού (ΕΕ) 650/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2012, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου, έχουν την έννοια ότι, όταν η συνήθης διαμονή του θανόντος κατά τον χρόνο του θανάτου δεν βρισκόταν σε κράτος μέλος, το δικαστήριο κράτους μέλους στο οποίο ο θανών δεν είχε τη συνήθη διαμονή του, αλλά το οποίο διαπιστώνει ότι ο θανών είχε την ιθαγένεια του κράτους αυτού και ότι διατηρούσε εκεί περιουσιακά στοιχεία, οφείλει να εξετάσει αυτεπαγγέλτως αν έχει επικουρική διεθνή δικαιοδοσία όπως αυτή προβλέπεται στην εν λόγω διάταξη;»

[παραλειπόμενα] [σελ. 6 του πρωτοτύπου]

[παραλειπόμενα]

[παραλειπόμενα][ανάπτυξη συλλογισμών σχετικά με τη διαδικασία] [σελ. 7 του πρωτοτύπου]

[παραλειπόμενα]

Προβαλλόμενος από τους [παραλειπόμενα] SA και ZA λόγος αναιρέσεως.

[παραλειπόμενα]

[σελ. 8 του πρωτοτύπου]

[παραλειπόμενα]

[παραλειπόμενα] [σελ. 9 του πρωτοτύπου] [παραλειπόμενα]

[παραλειπόμενα]

[παραλειπόμενα] [σελ. 10 του πρωτοτύπου] [παραλειπόμενα]

[παραλειπόμενα]

[παραλειπόμενα] [σελ. 11 του πρωτοτύπου]

[παραλειπόμενα]

[παραλειπόμενα] [σελ. 12 του πρωτοτύπου] [παραλειπόμενα]

[παραλειπόμενα]

[παραλειπόμενα] [σελ. 13 του πρωτοτύπου] [παραλειπόμενα]

[παραλειπόμενα]

[αναπαραγωγή της αφορώσας κατ' ουσίαν τα πραγματικά περιστατικά αιτιολογίας της αναιρεσιβαλλομένης απόφασεως, εν συνεχεία της οποίας το εφετείο κρίνει ότι δεν αποδείχθηκε ότι ο ΧΑ είχε αποφασίσει να μεταφέρει τη συνήθη διαμονή του στη Γαλλία και ότι, επομένως, τα γαλλικά δικαστήρια δεν έχουν διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθούν επί του συνόλου της υποθέσεως κληρονομικής διαδοχής του ΧΑ και επί της αιτήσεως διορισμού διαχειριστή κληρονομιάς]

[παραλειπόμενα]

[παραλειπόμενα] [σελ. 14 του πρωτοτύπου] [παραλειπόμενα]

[παραλειπόμενα]

[παράθεση των τριών πρώτων σκελών του λόγου αναιρέσεως, τα οποία απορρίφθηκαν στο σημείο 4 της αποφάσεως περί παραπομπής]

[παραλειπόμενα]

[παράθεση του τετάρτου σκέλους του λόγου αναιρέσεως, το οποίο περιλήφθηκε εντός εισαγωγικών στο σημείο 5 της αποφάσεως περί παραπομπής υπό τον τίτλο «Ο λόγος αναιρέσεως»)

ΕΠΡΑΦΘ ΕΡΓΑΝΩΝ